

WOLAŃSKI

IRWIR PAN

Polska Akademia Nauk
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa

WIEJSKIE ŚCIEŻKI POLITYKI SPÓJNOŚCI: INTERWENCJA, EFEKTY I REKOMENDACJE

AGATA MRÓZ

ŁUKASZ KOMOROWSKI

DR MICHAŁ WOLAŃSKI

DR HAB. MONIKA STANNY

WRAZ Z ZESPOŁEM EWALUACYJNYM:

DR MACIEJ STAWICKI, MATEUSZ PIERÓG, PAULINA KOZŁOWSKA

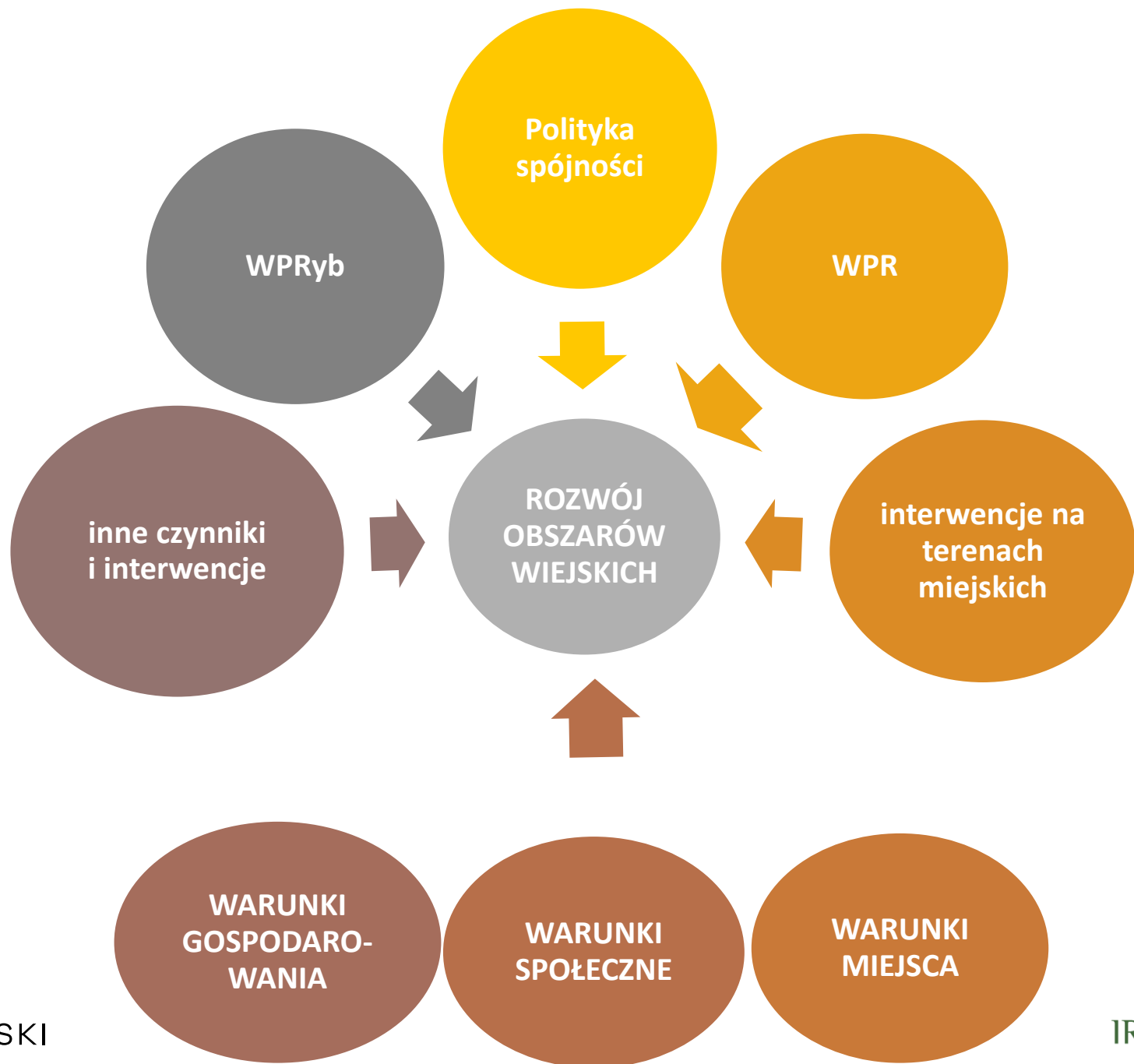
Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

CEL I METODYKA BADANIA

Cel badania: ocena wpływu realizacji polityki spójności 2007-2013 oraz 2014-2020 na rozwój obszarów wiejskich

Obszar badania: gminy wiejskie i części wiejskie gmin miejsko-wiejskich

Metodyka badania:

- Stratified Propensity Score Matching (modele efektu netto)
- wykorzystanie danych z baz SIMIK, SL, BDL, Monitoring rozwoju obszarów wiejskich (MROW)
- 10 wizji terenowych
- wywiady pogłębione
- panel ekspertów

Segmentacja obszarów

Analiza dyskryminacyjna

Oszacowanie efektu netto

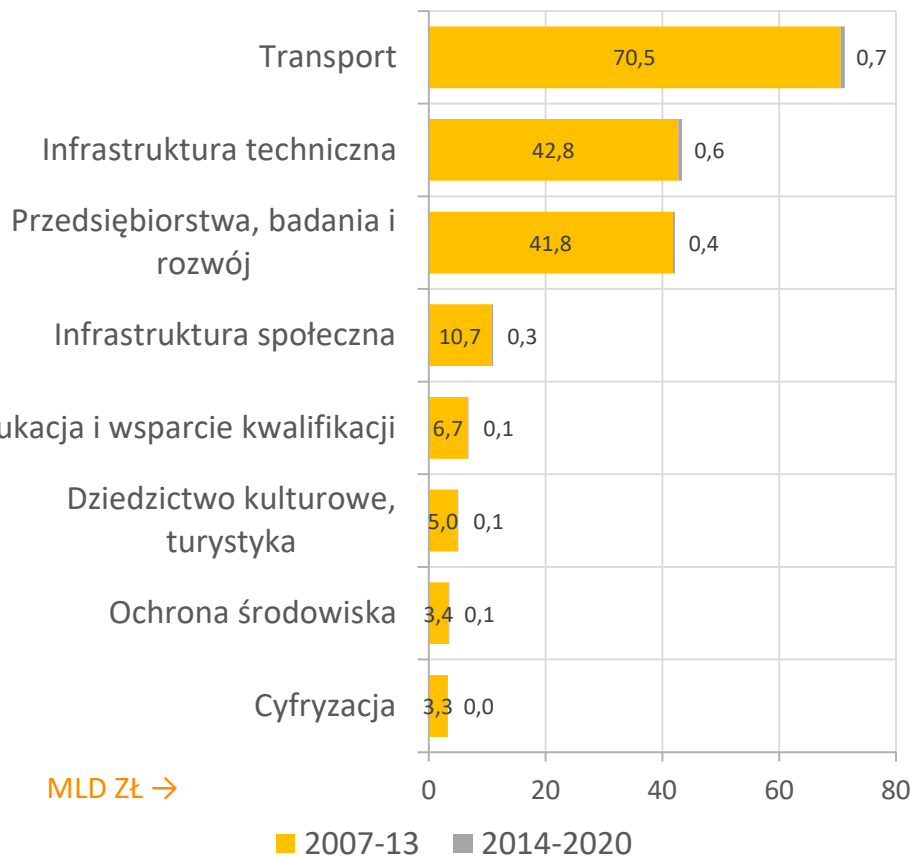

Analiza regresji

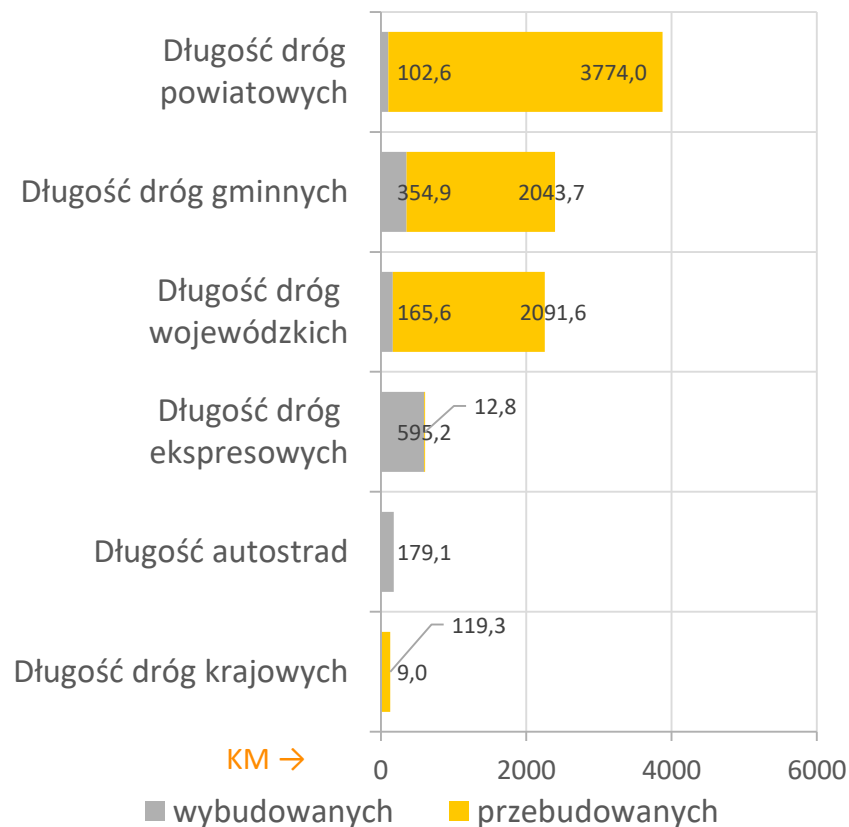
ANALIZA DANYCH

187 mld zł

WARTOŚĆ PROJEKTÓW ZREALIZOWANYCH NA OBSZARACH WIEJSKICH W PODZIALE NA OBSZARY TEMATYCZNE

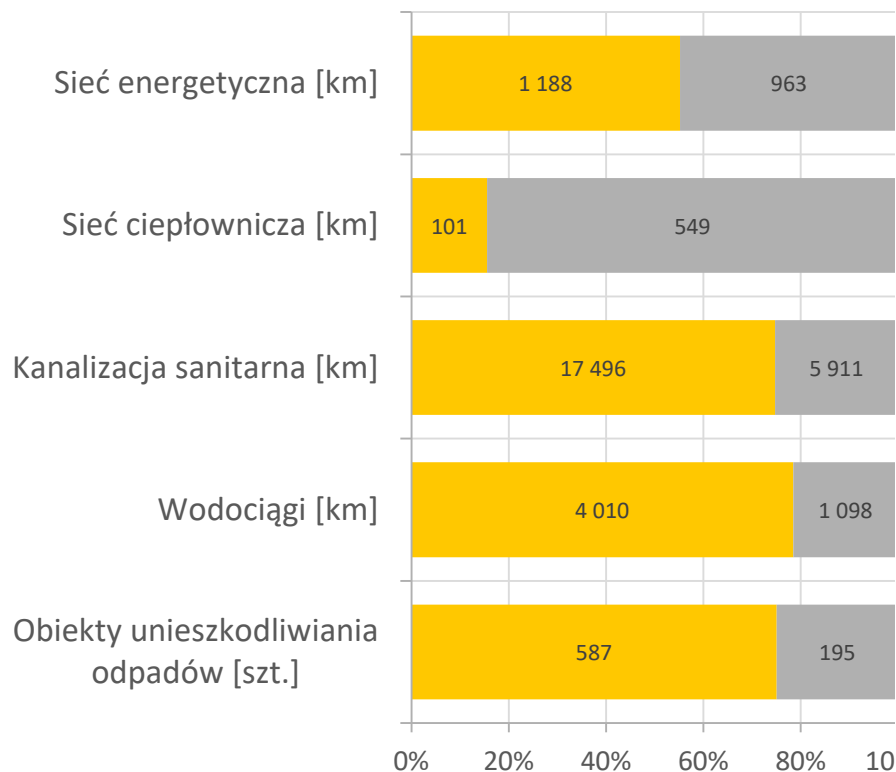

WYBRANE PRODUKTY INTERWENCJI W OBSZARZE INFRASTRUKTURY DROGOWEJ NA OBSZARACH WIEJSKICH

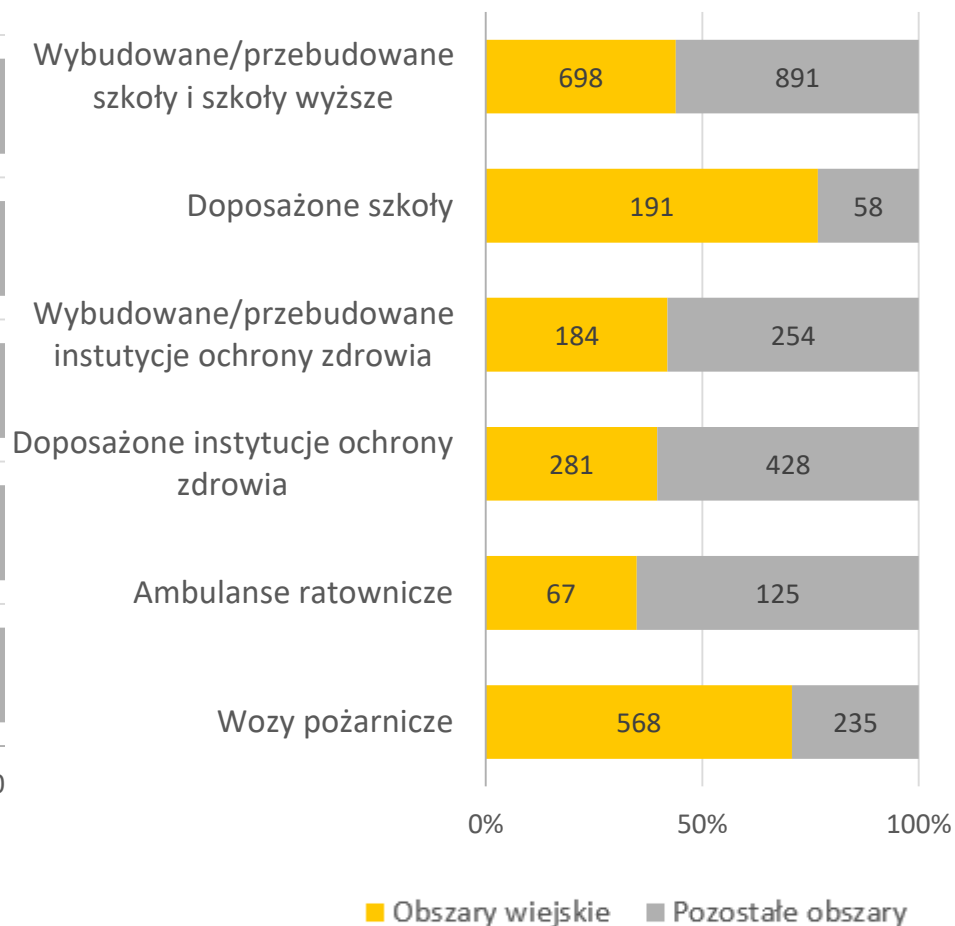

WSPARCIE Z POLITYKI SPÓJNOŚCI – WYBRANE PRODUKTY

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

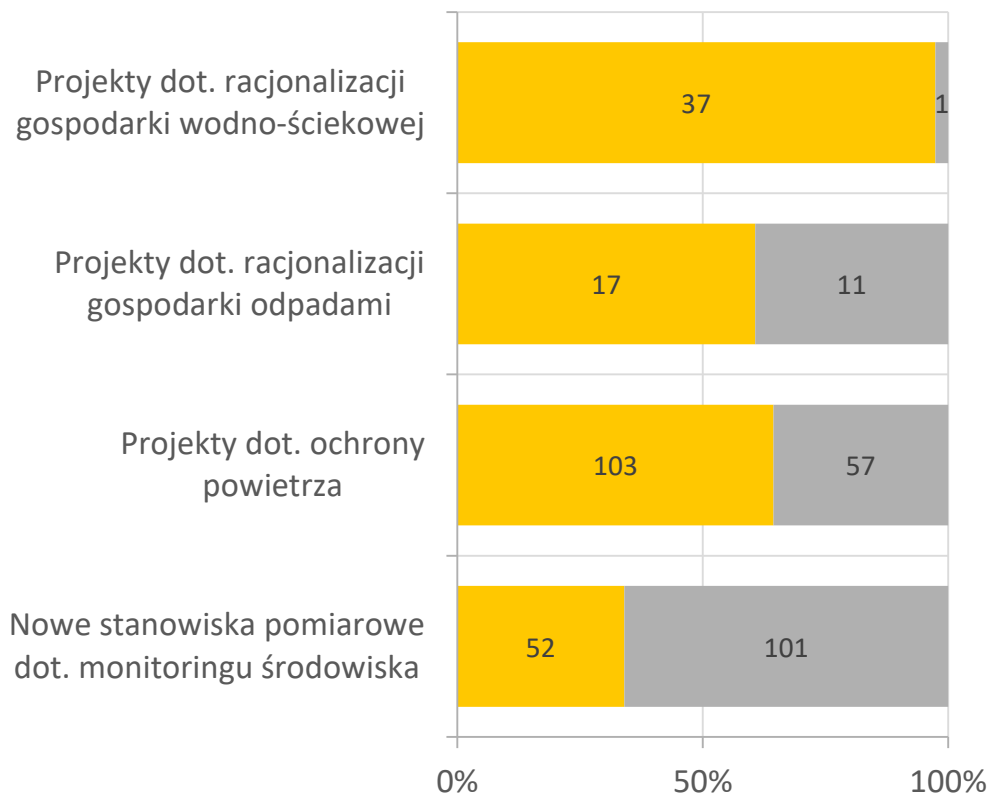

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

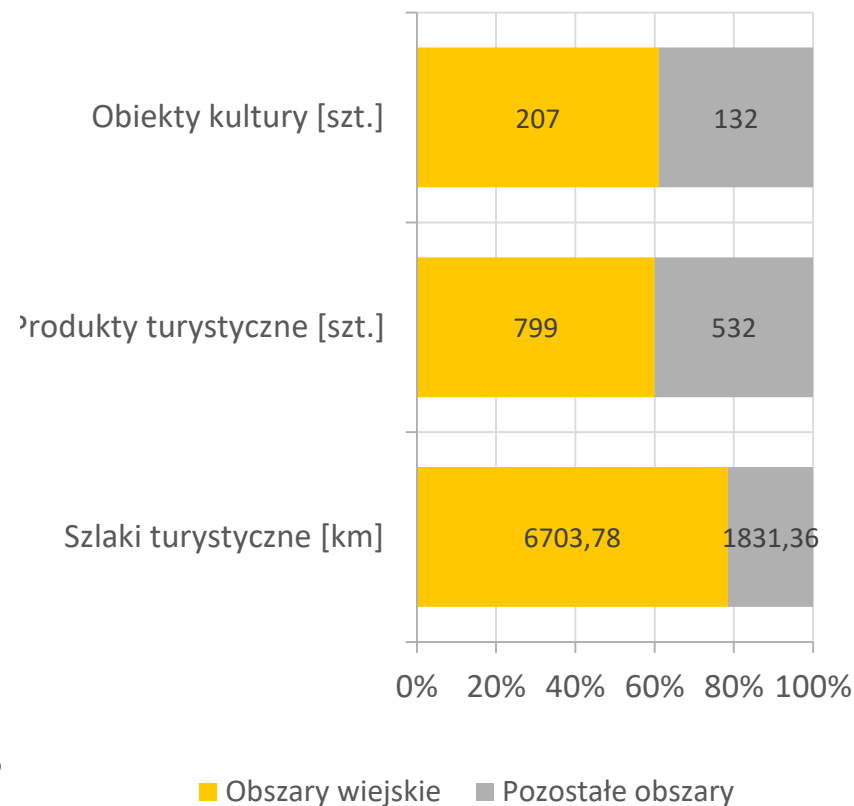

WSPARCIE Z POLITYKI SPÓJNOŚCI – WYBRANE PRODUKTY

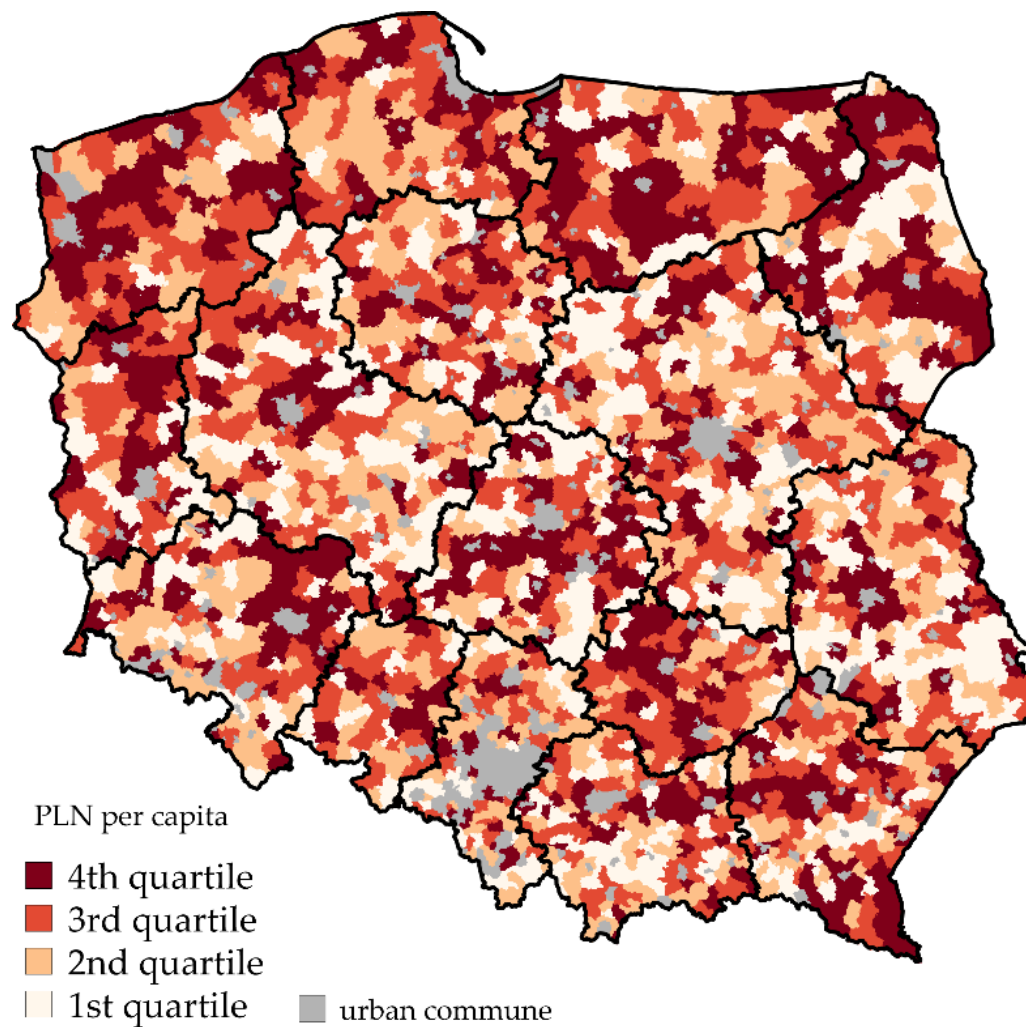
OCHRONA ŚRODOWISKA

KULTURA, TURYSTYKA

WSPARCIE Z POLITYKI SPÓJNOŚCI – WZORZEC PRZESTRZENNY

PYTANIA BADAWCZE

Czy i w jaki sposób działania prowadzone w ramach PS w latach 2007-2018 wpłynęły na zmiany na obszarach wiejskich, w szczególności w zakresie:

- a) warunków życia mieszkańców obszarów wiejskich, w tym m.in. dostępu do usług publicznych, dostępności komunikacyjnej,
- b) prowadzenia działalności gospodarczej oraz przedsiębiorczości,
- c) sytuacji na rynku pracy,
- d) propagowania dziedzictwa kulturowego,
- e) ochrony środowiska naturalnego,
- f) wyhamowania odpływu migracyjnego (zwłaszcza kobiet i osób młodych) z obszarów o niskiej gęstości zaludnienia,
- g) inkluzyjnego rozwoju obszarów wiejskich, przewyciężającego utrwalony przez lata podwójnie spolaryzowany terytorialnie porządek: na osi wschód-zachód i osi centrum-

peryferie.

+ hipotezy

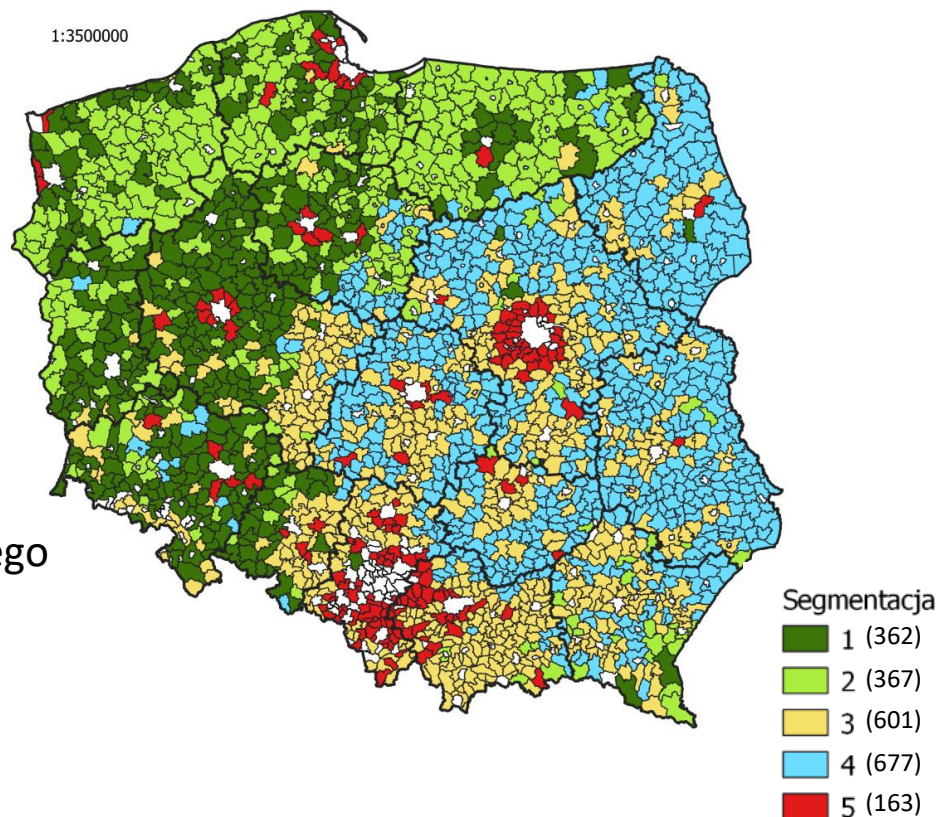
ZAŁOŻENIA SEGMENTACJI

Zestaw zmiennych do segmentacji:

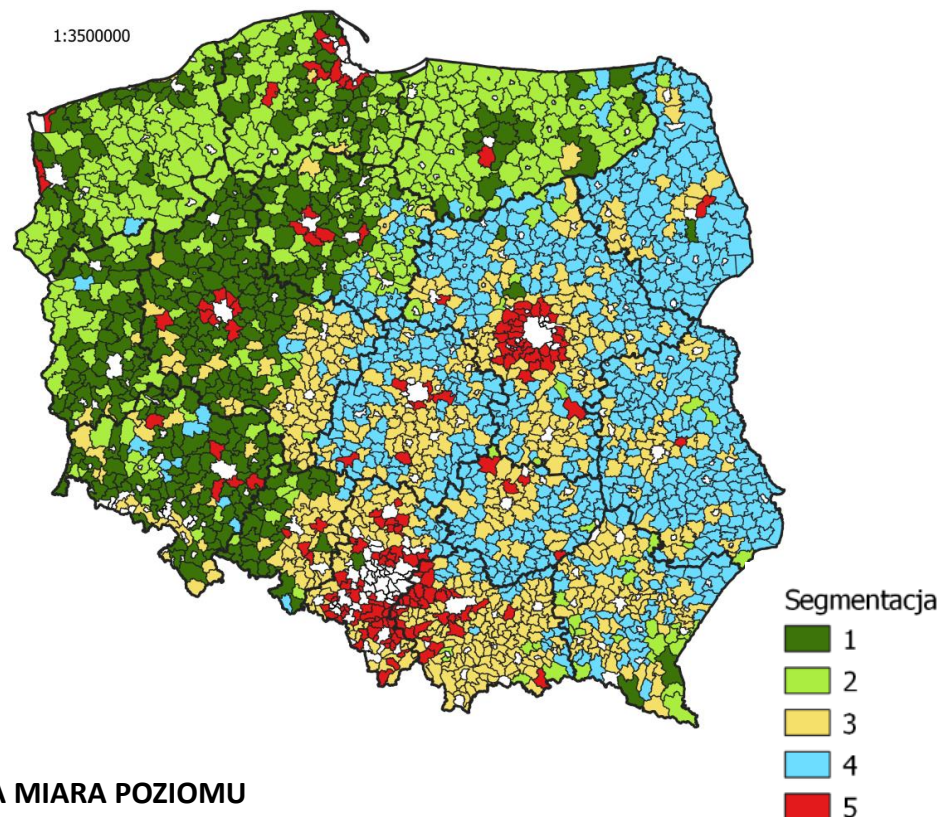
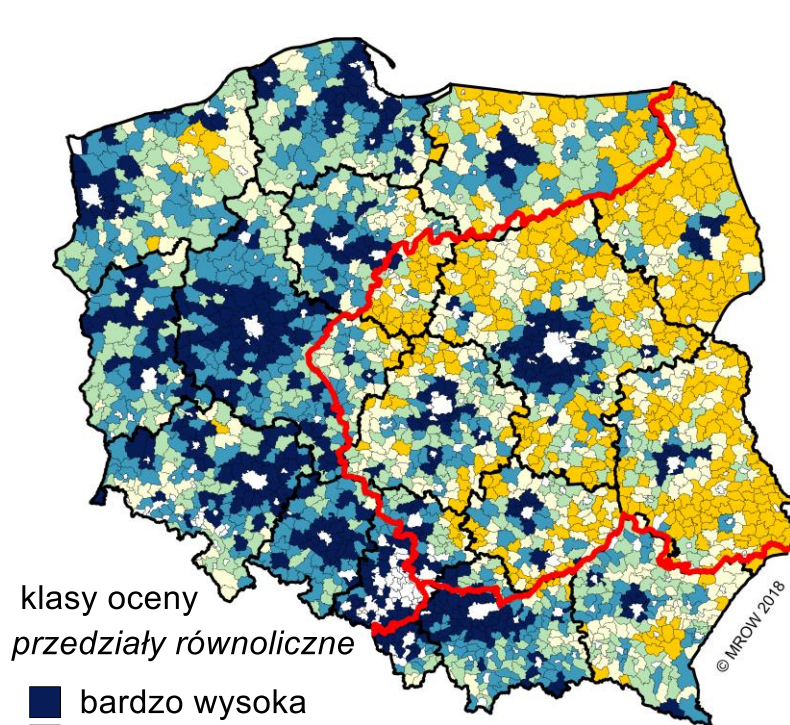
- udział podmiotów gospodarczych pozarolniczych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych (%);
- średni obszar gospodarstwa indywidualnego powyżej 1 ha użytków rolnych (ha);
- dochody budżetów gmin z podatku PIT i CIT na mieszkańca (zł);
- odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym (%);
- odsetek klientów pomocy społecznej w ludności ogółem(%).

WYBRANE WNIOSKI

- PS w dużym stopniu wpłynęła na warunki życia mieszkańców obszarów wiejskich
- Obszary wiejskie w niewielkim stopniu korzystają z „dużej infrastruktury”
- Na środowisko korzystnie wpływają nie tylko projekty ochrony przyrody, ale także dot. infrastruktury technicznej
- PS nie wzmacnia kapitału ludzkiego i społecznego w sposób kompleksowy
- PS nie przełamuje niekorzystnych trendów demograficznych
- Największe efekty PS widoczne są w segmentach 1 i 5, a związane są z inwestycjami w transport publiczny i infrastrukturę społeczną
- Efekty PS są naj słabiej widoczne w gminach 4 segmentu, o największych zapóźnieniach rozwojowych

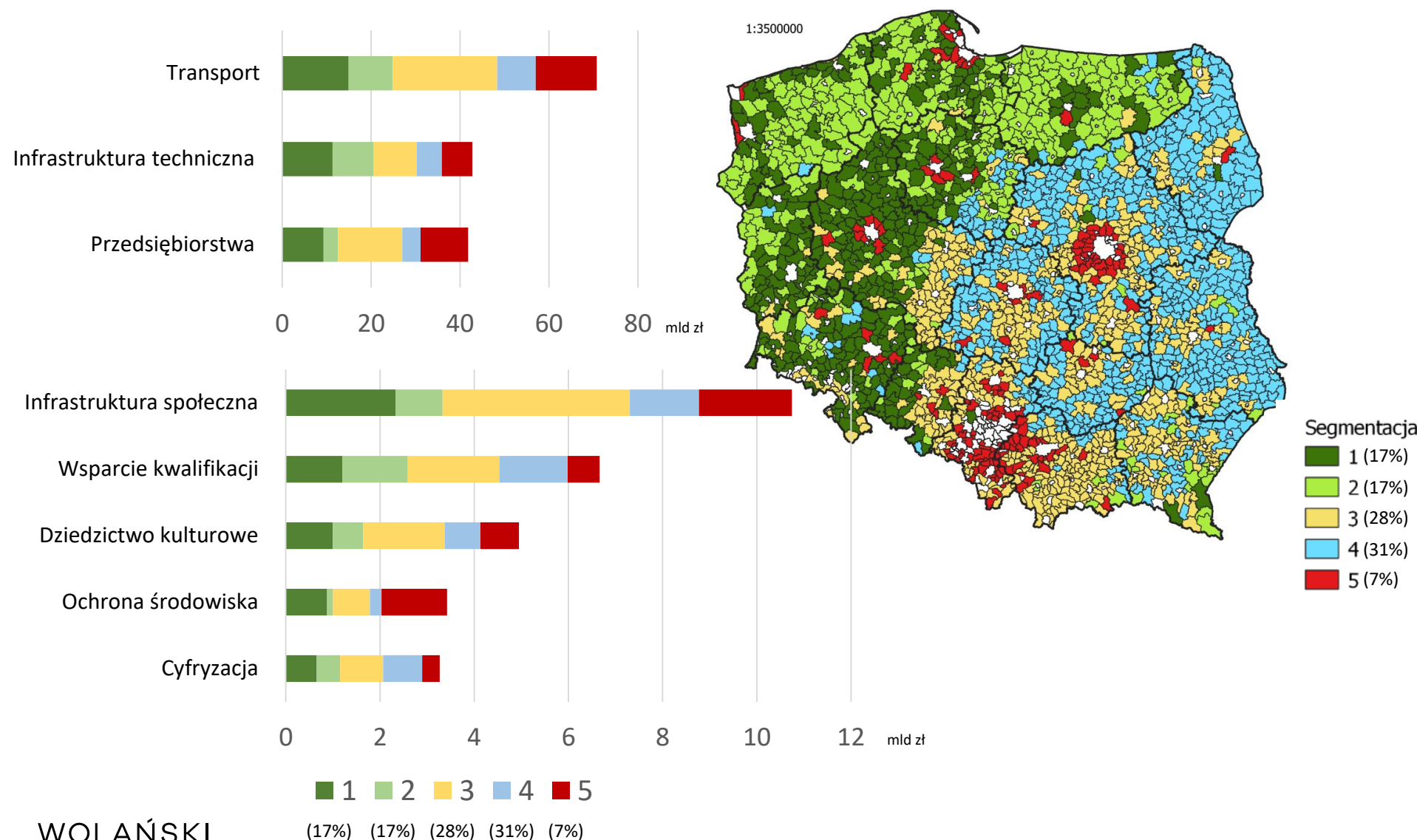
ZRÓŻNICOWANIE OBSZARÓW WIEJSKICH – POZIOM ROZWOJU (MROW) VS. SEGMENTACJA SPSM

KWINTYLOWA MIARA POZIOMU
ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

SEGMENT	bardzo niska	niska	przeciętna	wysoka	bardzo wysoka	RAZEM
1	0,3	4,7	19,3	37,0	38,7	100
2	14,4	27,3	33,3	21,2	3,8	100
3	2,7	15,1	28,0	33,1	21,1	100
4	53,9	33,4	10,5	2,0	0,2	100
5	0,6	1,9	5,5	0,0	92,0	100

STRUKTURA NAKŁADÓW W SEGMENTACH

REKOMENDACJA: MOCNIEJSZE WSPARCIE NAJSŁABIEJ ROZWINIĘTYCH OBSZARÓW WIEJSKICH

Gminy odznaczają się zróżnicowanymi zasobami (m.in. finansowymi, kompetencyjnymi), co warunkuje ich potrzeby oraz wpływa na szanse. Słabo rozwinięte obszary wiejskie nie są w stanie konkurować z miastami o pozyskiwanie funduszy

Poprawa dostępności środków w ramach Polityki Spójności dla najbardziej potrzebujących gmin poprzez ustanowienie minimalnego progu alokacji w ramach RPO

Stopniowalny poziom minimalnego wkładu własnego w zależności od rodzaju interwencji oraz klasyfikacji jst (z uwzględnieniem zamożności, lokalizacji i demografii)

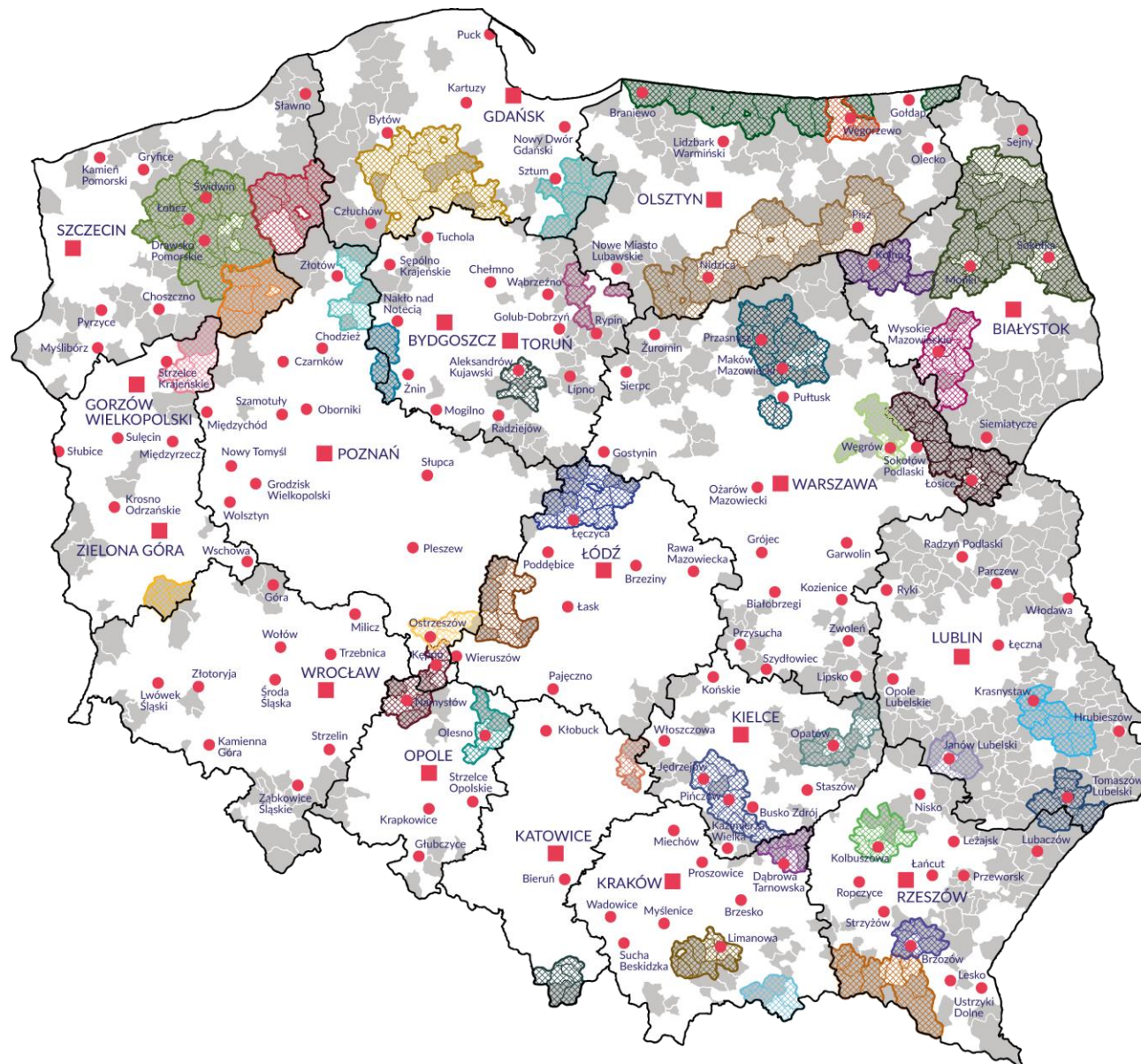
REKOMENDACJA: PROMOWANIE PARTNERSTW SAMORZĄDOWYCH

Potrzeby mieszkańców obszarów wiejskich wykraczają poza granice administracyjne jednej gminy

Premiowanie projektów realizowanych przez partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego (co najmniej trzech gmin lub co najmniej dwóch powiatów), ze szczególnym priorytetem na współpracę gmin odległych obszarów wiejskich, położonych peryferyjnie w układach regionalnych oraz partnerstw małych i średnich miast oraz otaczających je obszarów wiejskich

REKOMENDACJA: WZMOCNIENIE INSTRUMENTU RLKS

Istnieje potrzeba włączenia mieszkańców w decydowanie o kierunkach rozwojowych ich społeczności oraz tworzenia spójnych strategii rozwojowych dla obszarów wykraczających poza granice administracyjne gmin – częściowo odpowiada na to instrument RLKS

Pogłębiona ewaluacja wdrożenia instrumentu RLKS w celu:

- zdiagnozowania głównych barier ograniczających jego skuteczność
- usunięcia zidentyfikowanych barier
- usprawnienia jego wdrażania
- upowszechnienia w kolejnej perspektywie poprzez zapewnienie wydzielonej alokacji środków w ramach RPO

REKOMENDACJA: WSPARCIE LOKALNYCH LIDERÓW

Najslabiej rozwinięte gminy mają niewystarczające zasoby kadrowe i kompetencyjne, skutkujące niskim poziomem absorpcji środków w ramach Polityki Spójności

Cykliczne szkolenia skierowane do liderów lokalnych społeczności, zapewniające:

- nabycie kompetencji myślenia strategicznego
- mobilizowanie lokalnych społeczności
- współpracę z innymi jednostkami samorządu terytorialnego

REKOMENDACJA: WZMOCNIENIE STRUKTUR REALIZUJĄCYCH PROJEKTY EDUKACYJNE

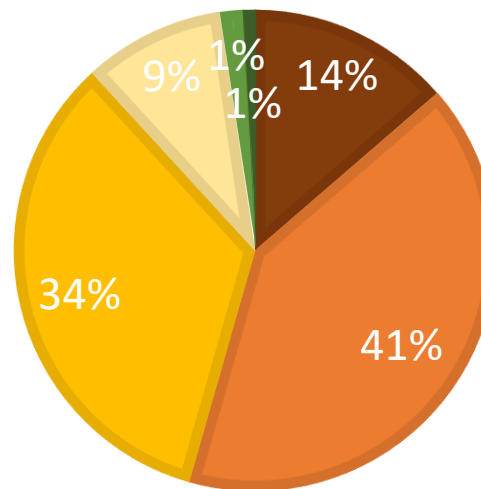
Realizowane projekty edukacyjne i szkoleniowe wspierane przez PS nie sprzyjają osiągnięciu zauważalnych efektów, ze względu na słabość struktur kształcenia ustawicznego

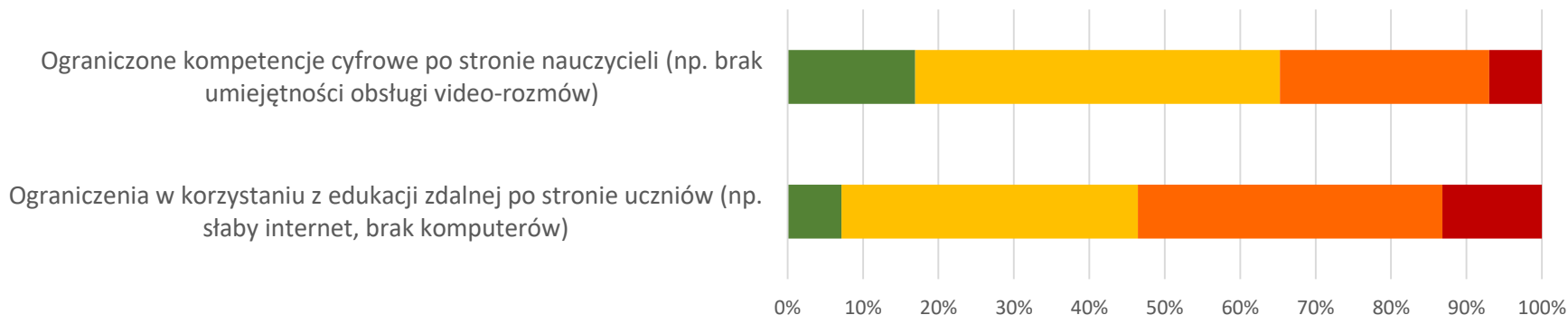
Utworzenie mobilnej 'placówki' kształcenia (*lifelong learning*), oferującej możliwość dobrej jakości kształcenia osób dorosłych w zakresie i o tematyce wynikającej z uwarunkowań lokalnych w oparciu o dostępną bazę lokalową oraz elastycznie zatrudniane kadry – gotowej do absorpcji środków w ramach PS

Udział mieszkańców gminy ze stałym dostępem/zasięgiem do internetu, bez względu na porę dnia
(n=1350 jst)

90% i więcej 75-90% 50-75%
 25-50% 10-25% mniej niż 10%

Skala występowania wybranych problemów w gminie w związku z trwającą pandemią (n=1350 jst)

1- zjawisko nie wystąpiło 2- mała skala problemu; 3- średnia skala problemu; 4- duża skala problemu;

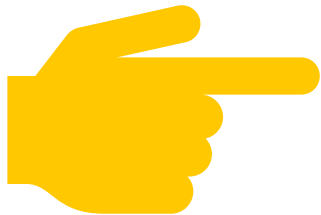
Opracowanie własne na podstawie danych z MROW IV

REKOMENDACJA:

WSPARCIE TRANSPORTU POZA MIASTAMI

Pozamiejski transport zbiorowy (głównie autobusowy) wciąż nie jest wyodrębnionym tematem wsparcia w RPO, zaś tego typu inwestycje na terenach peryferyjnych są rzadkością

Odrębna alokacja środków przeznaczonych na wsparcie pozamiejskiego transportu zbiorowego (w różnych formach) oraz utworzenie odrębnego tematu priorytetowego i systemu wskaźników monitorujących, analogiczne do wsparcia komunikacji miejskiej

REKOMENDACJA: KONTYNUACJA WSPARCIA INFRASTRUKTURY

Z uwagi na znaczny poziom zapóźnienia istnieje potrzeba utrzymania wsparcia dla realizacji projektów infrastrukturalnych na obszarach wiejskich, nawet jeśli ich efekty nie będą znacząco wykraczały poza poprawę warunków bytowych

WPR

Utrzymanie w kolejnej perspektywie finansowej wsparcia dla realizacji projektów z zakresu infrastruktury drogowej, technicznej (w tym sieć elektroenergetyczna) oraz dotyczącej cyfryzacji na obszarach wiejskich

REKOMENDACJA: PROJEKTOWE PODEJŚCIE DO ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Istniejące struktury odpowiedzialne za politykę rozwojową są skupione na potrzebach ośrodków miejskich, z kolei Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi skupia się głównie na rolniczej funkcji obszarów wiejskich

Utworzenie międzyresortowego zespołu projektowego z udziałem trzeciego sektora i instytucji naukowych, mającego na celu:

- opracowanie spójnej wizji i strategii rozwoju obszarów wiejskich
- planu działań zmierzających do jej wdrożenia
- uczestniczenie w negocjowaniu podziału alokacji środków przyznawanych Polsce na realizację PS
- monitorowanie wdrażania strategii rozwoju obszarów wiejskich

REKOMENDACJA: INTEGRACJA MONITOROWANIA ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Rozporoszone badania i bazy danych nie dają pełnego obrazu rozwoju obszarów wiejskich, zaś ich integracja oraz alokacja efektów na programy stają się głównym wysiłkiem badaczy

Stworzenie portalu gromadzącego dane o p (tym PROW) oraz łączne badanie efektów PS ramach badań ewaluacyjnych

WOLAŃSKI

IRWIR PAN

Polska Akademia Nauk
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Fundusz Spójności

